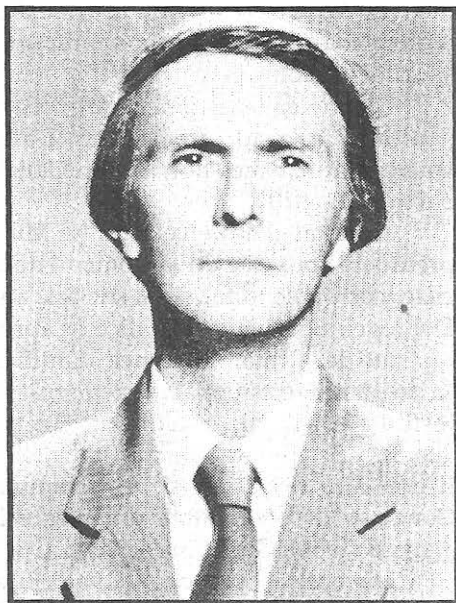

MIHAI BUCOVALĂ

(3 iunie 1939 - 8 ianuarie 2000)

Prea devreme a plecat dintre noi, la sfârșitul primei săptămâni a anului 2000, mai precis în dimineața zilei de 8 ianuarie, colegul **Mihai Bucovală**, membru al colectivului de arheologi tomitani încă din anul 1963. Ne-a părăsit fizic, pentru totdeauna. El rămâne însă viu prin ceea ce a realizat.

S-a născut la 3 iunie 1939 în comuna Gargalac (Bulgaria), fiind al patrulea copil în familia țaranului colonist Ion Bucovală. Prin schimbul de populație din anul 1940 întreaga familie s-a stabilit la Constanța. Aici a urmat cursurile claselor primare și gimnaziale (între 1946-1953) și apoi cele liceale, în cadrul prestigioasei instituții Liceul „Mircea cel Bătrân” (între 1953-1957).

Urmează cea de a doua etapă a pregătirii sale, între 1958-1963, ca student al Facultății de Istorie din Universitatea București, în cadrul căreia a optat pentru specializarea „istorie veche și arheologie”, făcându-și practica pe șantierele de la Histria și de la Păcuiul lui Soare.

Imediat după terminarea facultății a fost repartizat la Muzeul de arheologie (devenit din anul 1977 Muzeul de istorie națională și arheologie), unde a debutat ca îndrumător și a încheiat ca șef al uneia dintre secțiile importante ale instituției, cea de cercetare.

Faptul că a lucrat într-o zonă încărcată de istorie i-a oferit multiple posibilități de afirmare, atât în domeniul muzeografiei, cât și în cel al cercetării arheologice.

Ca membru al colectivului de arheologi constănțeni, Mihai Bucovală a participat efectiv la epopeea Muzeului de istorie națională și arheologie din Constanța. A fost unul dintre veteranii mișcării arheologice și muzeistice din această parte de țară, cu rezultate remarcabile datorate unei activități neîntrerupte și neobosite de cercetare.

A participat la cercetări arheologice, unele cu caracter de salvare, atât la Tomis - în cetate, inclusiv la Edificiul roman cu mozaic, și în necropolele acesteia -, cât și în

judet, la Mangalia, Capidava, Hârşova-cetate, Ostrov - punctele Bugeac şi Dervent, Păcuilui lui Soare, Corbu de Jos, iar din 1979 la Ovidiu unde a fost descoperită prima fortăreaţă romano-bizantină de pe *limes*-ul vest-pontic.

În urma cercetărilor efectuate a recuperat mii de obiecte, adeseori cu o valoare deosebită, care au îmbogăţit patrimoniul muzeului şi, implicit, al ţării, piese pe care le-a inventariat şi organizat atât în depozite, cât şi în expoziţiile permanente sau sezoniere, ale căror planuri tematice le-a întocmit.

Începând din 1968, anul în care s-a înscris la doctorat, în contextul studierii materialelor arheologice recuperate din necropole, a riturilor şi ritualurilor de epocă elenistică şi romană, a acordat un interes aparte materialului vitric, documentarea sa incluzând şi vizite la şantiere arheologice şi muzee din ţară.

Ocupându-se de necropolele tomitane, aflate tot timpul sub ameninţarea lucrărilor edilitare şi construcţiilor din oraş, a trebuit să se implice şi în activitatea de intervenţie de urgenţă - tip specific de cercetare arheologică, mai ales în marile centre urbane contemporane care suprapun vestigii antice - precum şi în cea de ocrotire a siturilor arheologice.

Susţinerea tezei „*Sticla de epocă romană în România*“, elaborată sub îndrumarea ştiinţifică a acad. Constantin Daicoviciu, la Facultatea de Istorie-Filosofie a Universităţii „Babeş-Bolyai“ din Cluj-Napoca, i-a adus titlul de doctor în istorie, acordat la 2 iunie 1977.

Activitatea de cercetare a lui Mihai Bucovală a fost variată, dar el a orientat-o cu precădere spre cele două domenii deja amintite, pe cât de interesante pe atât de speciale: necropole tomitane şi sticlărie antică - cu deosebire cea romană - de pe teritoriul Dobrogei. Studiile sistematice şi aprofundate în aceste domenii i-au oferit prilejuri repetate de afirmare în lumea ştiinţifică din ţară, dar şi de peste hotare. Recunoaşterea sa pe plan internaţional s-a remarcat atât prin bursele care i-au fost acordate de către institute arheologice din diferite ţări, pentru efectuarea unor stagii de specialitate, cum au fost cele de la Ravenna (Italia, 1972), Salonic (Grecia, 1974), Frankfurt am Main (Germania, 1989), cât şi prin comunicările pe care a fost invitat să le susţină la Congrese de specialitate organizate în Franţa (1971), Belgia (1973), Anglia (1979), Austria (1986), Germania (1973 şi 1988).

Din aceleaşi preocupări, valorificarea ştiinţifică detaliată a datelor de bază a condus la o serie bogată de studii şi articole. Toate acestea au făcut din Mihai Bucovală un specialist recunoscut în problemele sticlei antice de pe teritoriul României, precum şi unul dintre cei mai buni cunoscători ai necropolelor tomitane.

Pe lângă acestea, în ultimii ani s-a implicat în săpăturile de la Ovidiu, unde a fost descoperit primul *quadriburgium* de pe teritoriul Dobrogei, aducând prin valorificarea ştiinţifică a rezultatelor de aici, o contribuţie importantă la istoria Dobrogei din antichitatea târzie şi rolul ei în cadrul ansamblului Imperiului roman târziu.

Mihai Bucovală şi-a legat numele de numeroasele organizări şi reorganizări ale muzeului, materialele descoperite de el personal - mai cu seamă cele din necropolele tomitane - îmbogăţind substanţial expoziţiile de bază. În acelaşi timp, sugestiile, propunerile şi interpretările sale au fost adesea prilej de urmat în munca noastră de cercetare.

A scris şi a publicat nu numai în „Pontica“ - anuarul muzeului -, ci şi în periodicele de specialitate din ţară şi de peste hotare. Repertoriul publicaţiilor sale cuprinde, pe lângă importante contribuţii de ordin ştiinţific şi numeroase materiale

de popularizare a arheologiei dobrogene.

A fost iubit și apreciat de colegi, care și-au exprimat regretele la dispariția sa, împletindu-și vocile cu ale rudelor, prietenilor și vecinilor în condoleanțele exprimate prin viu grai, prin presă și prin telegrame.

În afara constănțenilor să-i amintim pe colegii ieșeni care ne-au telegrafiat: „Atât noi, cât și cercetătorii Institutului de Arheologie din Iași exprimăm familiei îndoliată și colegilor de la Muzeul constănțean, cele mai sincere regrete cu prilejul dispariției distinsului arheolog dr. **Mihai Bucovală**. Semnează: Dan Gh. Teodor, C. Ionomu, C. Chiriac și cercetătorii Institutului din Iași”. Aceleași gânduri au fost exprimate de prof. dr. Al. Barnea în numele colectivului Facultății de Istorie a Universității București, facultate în cadrul căreia **Mihai Bucovală** s-a format ca arheolog.

Din lunga listă a celor care și-au exprimat condoleanțele încheiem cu telegrama Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” din București: „Am aflat cu profundă durere trista veste a dispariției lui **Mihai Bucovală**, prieten al unora dintre noi, mai ales al celor mai mulți dintre membrii Institutului, colaborator vrednic al revistelor noastre. Mihai Bucovală lasă în urmă imaginea unui specialist unanim recunoscut pe plan național și internațional. Studiile sale privind materialele arheologice greco-romane, în special sticlăria din perioada romană, sunt foarte apreciate ca lucrări de referință. Cu toată starea precară a sănătății sale, Mihai Bucovală are meritul de a fi întreprins lungi și fructuoase campanii de săpături în necropolele tomitane, cât și în fortificațiile de la Ovidiu.

Cu strângere de inimă transmitem sincere condoleanțe din partea prietenilor și colegilor lui Mihai Bucovală, asigurându-vă că-i vom păstra neștearsă amintirea.

Să-i fie țărâna ușoară!

Dumnezeu să-l odihnească.”

Semnează: Directorul Institutului, Prof. dr. Al. Vulpe, membru corespondent al Academiei Române și Directorul adjunct, Prof. dr. Al. Suceveanu.

Toate aceste regrete se datorează faptului că în toată activitatea sa **Mihai Bucovală** a dat dovadă de seriozitate, probitate științifică, sagacitate și competență. Metodic și răbdător - calități care l-au evidențiat ca pe unul dintre bunii cercetători ai generației noastre -, dar și cu modestie, **Mihai** a obosit și, discret, s-a retras să se odihnească.

Sit tibi terra levis!

LISTA

Lucrărilor științifice publicate de Mihai Bucovală

a) Cărți

1. *Necropole elenistice la Tomis*, București, 1967
2. *Vase antice de sticlă la Tomis*, București, 1968.

b) Studii și articole publicate în străinătate

Belgia

1. *Découvertes archéologiques récentes de verre en Roumanie*, în „Bulletin de

l'Association Internationale pour l'Histoire du Verre" (AIHV), nr. 8, Liège, 1978.

2. *Pièces romaines d'importation sur littoral ouest-pontique*, în „Annales du 8-e Congrès de l'AIHV”, Liège, 1980.

3. *Découvertes archéologiques récentes de verre en Roumanie*, în „Bulletin de l'AIHV”, nr. 9, Liège, 1983.

SUA

4. *Roman Glass Vessels discovered in Dobroudja*, în „Journal of Glass Studies”, vol. 26, The Corning Museum of Glass, New York, 1984.

Austria

5. *Römische Bronzefiguren aus der Sammlung des Museum für Nationalgeschichte und Archäologie in Konstantza*, în „Griechisch und römische Statuetten und Großbronzen”, Viena, 1988.

Germania

6. *Résultats des recherches des casques militaires a masques en bronze découvertes dans la région du Bas-Danube*, în „Abteilung für Provinzialrömische Archäologie der Albert-Ludwigs Universität Freiburg”, Freiburg im Bresgau, 1988.

c) Articole, studii și rapoarte publicate în periodice centrale și locale:

7. *Noi monumente de epocă romană timpurie la Tomis, Pontice*, 1, Constanța, 1968, p. 269-307.

8. *Tradiții elenistice în materialele funerare de epocă romană timpurie la Tomis, Pontice*, 2, Constanța, 1969, p. 297-332.

9. *Descoperiri noi în zona suburbană a Tomisului, Pontica*, 3, Constanța, 1970, p. 189-209.

10. *Cimitirul din secolele VI-V î.e.n. de la Corbu, jud. Constanța, Pontica*, 4, Constanța, 1971, p. 41-57 (în colaborare cu M. Irimia)

11. *Vase romane de bronz descoperite la Dervent, jud. Constanța, Pontica*, 5, Constanța, 1972, p. 117-137.

12. *Medalioane ceramice descoperite într-un mormânt de epocă romană la Tomis, Pontica*, 6, 1973, p. 97-105.

13. *Vas antropomorf de bronz descoperit la Tomis, Pontica*, 7, Constanța, 1974, p. 275-280.

14. *Un alt mormânt de epocă elenistică la Tomis, Pontica*, 8, Constanța, 1975, p. 375-388.

15. *Atestări arheologice în practicile medievale în Dobrogea, Pontica*, 10, Constanța, 1977, p. 91-96.

16. *Cercetări arheologice la Ovidiu - municipiul Constanța (raport preliminar)*, Pontica, 13, Constanța, 1980, p. 275-283 (în colaborare cu Gh. Papuc).

17. *Date noi despre fortificația de la Ovidiu - municipiul Constanța (raport preliminar)*, Pontica, 14, Constanța, 1981, p. 211-217 (în colaborare cu Gh. Papuc).

18. *Vase și obiecte de bronz romane timpurii din Tomis, Pontica*, 15, Constanța, 1982, p. 235-249.

19. *Date noi privind cecetările arheologice de la Ovidiu - municipiul Constanța, Pontica*, 17, Constanța, 1984, p. 153-156 (în colaborare cu Gh. Papuc).
20. *Descoperiri recente în necropolele de epocă romană și romano-bizantină la Tomis*, Pontica, 21-22, Constanța, 1988-1989, p. 123-163 (în colaborare cu Cecilia Pașca).
21. *Descoperiri recente în necropola romană de sud-vest a Tomisului*, Pontica, 23, Constanța, 1990, p. 160—200 (în colaborare cu C. Pașca).
22. *Note privind incidența afecțiunilor dentare în epoca romano-bizantină la Tomis*, Pontica, 23, Constanța, 1990, p. 355-358 (în colaborare cu Ștefan Cernega).
23. *Découvertes récentes dans les nécropoles de Tomis (I)*, Dacia, NS, 35, 1991, p. 189-199.
24. *Descoperiri recente în necropola romană de sud-vest a Tomisului*, Pontica, 24, Constanța, 1991, p. 185-236 (în colaborare cu C. Pașca).
25. *Cercetări în necropola romană de vest a Tomisului (1992)*, Pontica, 25, Constanța, 1992, p. 241-272 (în colaborare cu C. Pașca).
26. *Cavou din secolul IV d. Hr. Descoperit în necropola de vest a Tomisului*, Pontica, 26, Constanța, 1993, p. 207-214.
27. *Zona extramuros a fortăreței romano-bizantine de la Ovidiu în „Cronica cercetărilor arheologice. Campania 1994”*, Cluj-Napoca, 1995, p. 66.
28. *Un alt mormânt elenistic descoperit la Tomis*, Pontica, 28-29, Constanța, 1995-1996, p. 73-82.
29. *Savanții care au lucrat în Dobrogea: profesorul Dionisie M. Pippidi*, Pontica, 28-29, Constanța, 1995-1996, p. 331-334.
30. *Cercetările din fortăreața romano-bizantină de la Ovidiu*, în „Cronica cercetărilor arheologice. Campania 1995”, Brăila, 1996, p. 86—87.
31. *Cercetările arheologice de la Ovidiu, jud. Constanța*, în „Cronica cercetărilor arheologice. Campania 1996”, București, 1997, p. 43 (în colaborare cu Gh. Papuc și C. Pașca).
32. *Rezultatele cercetărilor din zona necropolelor orașului Tomis*, în „Cronica cercetărilor arheologice 1983-1992”, București, 1997, p. 25-27.
33. *Cercetările de la Ovidiu, jud. Constanța*, în „Cronica cercetărilor arheologice 1983-1992”, București, 1997, p. 64-65.
34. *Raport preliminar privind cercetările arheologice cu caracter de salvare din Constanța, strada Sulmonei nr. 7*, Pontica, 31, Constanța, 1998, p. 171-200.
35. *Săpăturile arheologice din zona extramurană de est a fortificației romano-bizantine de la Ovidiu*, în „Cronica cercetărilor arheologice. Campania 1998”, Vaslui, 1999, p. 31-32 (în colaborare cu C. Pașca).

d. Lucrări de popularizare

36. *Edificiul roman cu mozaic din Tomis*, București, 1974 și 1990 (cu versiuni în limbi străine)
37. *Histria*, București, 1974 și 1990 (cu versiuni în limbi străine).
38. *Orașul antic, Troesmis*, în „File din istorie unui veghi ținut românesc”, I, Constanța, 1975, p. 119-135.